

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/40570,Sledztwo-IPN-w-sprawie-zabojstw-obywateli-polskich-na-granicy-czechoslowacko-aus.html>
04.03.2026, 02:26

Strona znajduje się w archiwum.

Śledztwo IPN w sprawie zabójstw obywateli polskich na granicy czechosłowacko-austriackiej

Data publikacji 12.06.2017

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie 17 maja 2016 roku wszczęła śledztwo pod sygnaturą S 48.2016.Zk w sprawie zbrodni komunistycznych, będących zbrodnią przeciwko ludzkości, polegających na zabójstwach obywateli polskich, przez czechosłowackich funkcjonariuszy państwa komunistycznego w latach 1948–1989, podczas próby przekraczania przez pokrzywdzonych granicy czechosłowacko-austriackiej. Czyny te zostały zakwalifikowane przez prokuratora jako przestępstwa z artykułu 148 § 1 k.k., w związku z art. 2 ustęp 1 i art. 3 Ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dziennik Ustaw z 2016 , poz. 1575 z późn. zm.)

Śledztwo wszczęto w oparciu o materiały przesłane przez Agendę Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia w Pradze do Głównej Komisji ŚZpNP-IPN w Warszawie. Po zapoznaniu się z wymienionymi materiałami stwierdzono, że część z nich dotyczy przypadków obywateli polskich, których zwłoki odnaleziono na granicy czechosłowacko-austriackiej w pobliżu Mikulova (Czechy), a przyczyną śmierci było porażenie prądem elektrycznym w zetknięciu z ogrodzeniem pod napięciem elektrycznym. Osoby te, jak oficjalnie ustalono w toku śledztwa, podjęły próbę pokonania ogrodzenia granicznego, a ich ciała leżały nieopodal tego miejsca bądź na samym ogrodzeniu. W toku dotychczasowych czynności ustalono, iż pomiędzy 1952 a 1965 rokiem na granicy byłej Czechosłowacji z Austrią i Niemcami poniosło śmierć łącznie ok. 30 obywateli polskich, którzy zostali śmiertelnie porażeni przez prąd elektryczny podczas próby przekroczenia funkcjonującej w tym czasie zapory z drutu kolczastego pod napięciem – tak zwanej „EDZ” (eletrický

drátěný zatáras).

Należy podkreślić, że w toku śledztwa wiele materiałów jest pozyskiwanych dzięki pomocy wspomnianej Agendy Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia w Pradze i jej przedstawicieli, z którą pion śledczy Instytutu Pamięci Narodowej pozostaje w stałym kontakcie. W ostatnim okresie przedstawiciele Agendy dostarczyli szereg materiałów o istotnym znaczeniu dla prowadzonego postępowania, które są sukcesywnie tłumaczone na język polski.

W toku śledztwa priorytetem jest ustalenie wszystkich osób pokrzywdzonych – obywateli polskich, którzy ponieśli śmierć na granicy wskutek porażenia prądem. Do chwili obecnej ustalono, iż było to najprawdopodobniej 30 obywateli polskich, chociaż lista nie jest jeszcze ostatecznie zamknięta (sporządzono stosowną szczegółową listę). Czynności śledcze ukierunkowane są zatem na dotarcie do osób najbliższych, które mogłyby reprezentować prawa pokrzywdzonych w postępowaniu. Jednak ustalenie takich osób napotyka na przeszkody, gdyż zwykle jedyni krewni pokrzywdzonych to ich rodzeństwo – ofiary z racji młodego wieku nie zdążyły jeszcze założyć rodzin.

Do chwili obecnej odnaleziono kilka osób spokrewnionych z ofiarami, z których część przesłuchano, opracowano także szereg wniosków o międzynarodową pomoc prawną do czeskich i słowackich organów i instytucji państwowych oraz organów ścigania – do Prokuratury Powiatowej w Czeskim Krumlovie, Instytutu Pamięci Narodowej na Słowacji, Czeskiego Urzędu Dokumentacji i Ścigania Zbrodni Komunizmu w Pradze oraz Instytutu Badania Reżimów Totalitarnych w Pradze – z prośbą o przekazanie wszelkich dokumentów oraz informacji o prowadzonych przez organa ścigania tych państw śledztwach, istotnych z punktu widzenia przedmiotu postępowania. Zebrano także i poczyniono ustalenia w kwestii wszystkich dostępnych w kraju archiwaliów łączących się z zakresem tematycznym śledztwa, a których dostarczyło Archiwum IPN, po przeprowadzonej kwerendzie archiwalnej. Przekazano już także biegłemu tłumaczowi języka czeskiego pierwszą partię dokumentów uzyskanych w sprawie.

Kolejne zaplanowane czynności w śledztwie to: oględziny ujawnionych materiałów archiwalnych, poszukiwania osób najbliższych dla ofiar, tłumaczenia wszystkich wniosków o międzynarodową pomoc prawną i analiza oraz tłumaczenia odpowiedzi, jakie w ich wyniku zostaną uzyskane; ewentualne osobiste oględziny i wyjazdy prokuratora do organów Republiki Czeskiej celem osobistego zapoznania się ze stosowymi dokumentami, przesłuchania świadków itp.